

חוות דעת מומחה

שם המומחה: סמי סמוחה

מקום העבודה: גמלאי

אני החתום מטה נתבקשתי על ידי "עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל" לחוות דעתי המקצועית בעניין "השלכות של פסילת מפלגה ערבית או מועמד מטעמה בבחירות לכנסת ה-19".

אני נותן חוות דעתי זו במקום עדות בבית המשפט ואני מצהיר בזאת כי ידוע לי היטב שלעניין הוראות החוק הפלילי בדבר עדות שקר בשבועה בבית המשפט, דין חוות דעתי זו כשהיא חתומה על ידי כעדות בשבועה שנתתי בבית המשפט.

ואלה פרטי השכלתי – דוקטור לסוציולוגיה מאוניברסיטת קליפורניה שבלוס אנג'לס

פרופסור אמריטוס לסוציולוגיה באוניברסיטת חיפה

ואלה פרטי נסיוני – מומחה ביחסי ערבים-יהודים בישראל בפרספקטיבה השוואתית

מומחה ביחסי מיעוט-רוב ובשסעים חברתיים

חוקר של החברה הישראלית

וזאת חוות דעתי:

השלכות של פסילת מפלגה ערבית או מועמד מטעמה בבחירות לכנסת ה-19

תקציר

פסילה של מפלגה ערבית או אי-השתתפותה בבחירות לכנסת בשל פסילת מועמד מטעמה עלולה לדחוף אותה לקרוא לערבים להחרים את הבחירות, להאיץ את מגמת הירידה בהשתתפות האזרחים הערבים בבחירות לכנסת, להקטין באופן משמעותי את ייצוגם בכנסת, להפחית את אמונם במשטר הדמוקרטי ובכנסת, לדחוק בהם לסגת עוד יותר מהפוליטיקה הפרלמנטרית, להניע את ההנהגה הערבית ואת הציבור הערבי לראות בצעד זה חציית קו אדום מצד המדינה ביחסה אליהם, וליצור אי-שקט והתפרצויות. השסע הפוליטי בישראל יחריף כי גוש המרכז-שמאל, שהמפלגות הערביות הן חלק ממנו, יראה בפסילה מזימה פוליטית להחלשתו. אלה הן התפתחויות שיפגעו בלגיטימיות של המשטר ובתדמית של ישראל בארץ ובעולם. למרות היותה שסועה לעומק, שמרה ישראל עד כה על שקט ויציבות יחסית ביחסי ערבים-יהודים בתוכה, אך פסילה שלטונית של גוף ערבי מייצג עלולה להחיש את ההידרדרות ביחסים אלה ההולכת ומתגברת מאז רצח רבין ובמיוחד מאז אירועי אוקטובר 2000.

יחסי ערבים-יהודים בישראל

ישראל היא חברה שסועה לעומק שבה חי מיעוט ערבי המקיים קהילה נפרדת מהרוב היהודי, אינו שותף לשלטון, מרוכז בשכבות הנמוכות, מופלה לרעה בתחומי חיים שונים וחלוק אידיאולוגית עם המדינה והיהודים. בלשונם, בתרבותם, בזהותם ובמורשתם ההיסטורית, האזרחים הערבים

הם חלק מהעם הפלסטיני והעולם הערבי שעודם שרויים בעימות, לעיתים אלים, עם ישראל. הם תופסים את עצמם כילידים וכבעלי זכויות על הארץ אך אינם שולטים בה. בינם לבין היהודים והמדינה שורר אי-אמון בסיסי. זהו מצב שבחברות אחרות כמו סרי לנקה, צפון אירלנד, סרביה-הרצגובינה, סרביה-קוסובו, תורכיה, סודן ועירק, הוביל למלחמת אזרחים ולאנדרלמוסיה פוליטית.

מאז רצח רבין חלה הרעה מתמדת ביחסי ערבים-יהודים. תקופת ממשלת רבין השנייה נחשבת מעין תור זהב ביחסים אלה. הסכמי אוסלו, ביטול חלק מהאפליות נגד הערבים ויחס של כבוד כלפי ההנהגה והציבור הערביים נטעו את התחושה בקרב האזרחים הערבים שנוצר מזרח תיכון חדש ושמעמדם בישראל נעשה טוב וראוי להשלמה. רצח רבין קטע את חלומותיהם ואת מדיניות החוץ והפנים שהיטיבה עימם. הם נחלו אכזבה קשה מממשלת ברק שאותה תפסו כממשלת המשך לממשלת רבין. מהומות אוקטובר 2000 היו ביטוי לא רק לדיכוי המחאה על-ידי המשטרה אלא גם להתנפצות התקוות שטיפחה ממשלת רבין. מאז נמשכת ההידרדרות ביחסי ערבים ויהודים כתוצאה של מצוקות כלכליות מצטברות, הקיפאון המדיני, מלחמת לבנון השנייה, שתי מלחמות עזה, ומאז 2009 הצעות חקיקה רבות ומספר חוקים הנחשבים בעיני הערבים כמכוונים נגדם ונגד הדמוקרטיה.

למרות עמקות השסע וההידרדרות מאז אמצע שנות ה-90 מתקיים שקט כמעט מוחלט ביחסי מיעוט-רוב בישראל. בתחום הקו הירוק אין כמעט אלימות בין ערבים ויהודים ואין אלימות בין הערבים והמדינה. הערבים לא הפכו לגייס חמישי, לא הצטרפו לאינתיפאדות הפלסטיניות, לא פתחו במרי עממי ולא נקטו פעולות להפרת הסדר והביטחון הציבורי. הם נוטלים חלק בבניין הארץ ובחיים הציבוריים ולא חותרים תחת קיום המדינה. השקט והיציבות ביחסים חושפים את מורכבות הדו-קיום הערבי-יהודי בישראל. בצד הכוחות המרחיקים ערבים מיהודים ומהמדינה פועלים כוחות חזקים המקרבים אותם. הם כוללים את האפשרות לקיים אורח חיים מודרני, שירותים וקיצבאות של מדינת הרווחה, שלטון החוק, הגנה בסיסית על זכויות האדם, ותהליך ישראליות ההופך את הערבים לדו-לשוניים ולדו-תרבותיים, לבעלי שאיפות המקובלות בישראל ולבעלי ציפיות לקבלת יחס שווה ליהודים. הישראליות משנה את המשמעות של הפלסטיניות של האזרחים הערבים בכך שהיא עושה אותם לסגמנט ייחודי בתוך העם הפלסטיני שחי בישראל, ומצבו, גורלו ועתידו קשורים בה והם מושפעים מאוד מרווחתה ומתחיה. כתוצאה מכך הפכו האזרחים הערבים לבעלי עניין (stakeholders) בקיומה, בשלמותה ובשגשוגה של מדינת ישראל.

עם הכוחות המלכדים נמנית גם הסכמה רחבה בין יהודים וערבים על תנאי הדו-קיום בישראל הכוללים פתרון של שתי מדינות לשאלה הפלסטינית, נאמנות למדינה, שוויון אזרחי, פטור מחובת שירות למדינה, הענקת זכויות קיבוציות (לשוניות, תרבותיות ודתיות) ושילוב ללא הטמעה. ואולם הליבה של מוקדי הלכידות והאיתנות ביחסי ערבים ויהודים טמונה במשטר הדמוקרטי המצייד את הערבים בזכויות אינדיבידואליות וקולקטיביות המאפשרות להם להשתלב בחיים הציבוריים ולנהל מאבק נמרץ וללא דיכוי שלטוני לשם קידום מטרותיהם הלאומיות – ביטול אפליות והדרות, איזון אופייה של המדינה ותמיכה לא אלימה, אזרחית, בהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. ללא מימוש האזרחות הישראלית וללא הדמוקרטיה

הישראלית, היה נמחק הקו הירוק והיה נשחק מאוד ההבדל בהתנהגות של הפלסטינים משני צידיו.

השלווה והיציבות היחסית מתקיימים גם בזכות שמירה על קווים אדומים על-ידי המיעוט הערבי והמדינה. כל צד נמנע מלנקוט צעדים שהצד האחר מגדיר כחמורים וכהפרות קשות של המודוס ויונדי שהתגבש ביניהם. חצייה של קו אדום על-ידי צד אחד עלולה לגרום לתגובה חריפה או אפילו לחצייה של קו אדום על-ידי הצד האחר. הערבים לא מתגייסים ל"התנגדות הפלסטינית" נגד ישראל, לא עוסקים ולא מעודדים שימוש בטרור, לא משבשים את הסדר הציבורי, לא מחרימים את ישראל, לא נסוגים מפוליטיקה פרלמנטרית, לא הופכים את ועדת המעקב העליונה ל"פרלמנט ערבי" על-ידי הנהגת בחירות כלליות אליה ולא פותחים בקמפיין נגד ישראל בחוץ לארץ. ומצידה, המדינה לא פוגעת בזכויות יסוד של הערבים, לא מבצעת הפקעה המונית של קרקעות ערביות, לא מטילה ממשל צבאי על אזורים ערביים, לא מוציאה מחוץ לחוק מפלגות או תנועות לאומיות ערביות, לא אוסרת מחאה ערבית ולא משתמשת בכוח להשתקתה, לא מטילה חובת שירות צבאי או אזרחי ולא מצמצמת למינימום פניות לבית המשפט העליון. המשחק הדמוקרטי מגדיר ומחדד את הקווים האדומים ההדדיים הללו.

הפוליטיקה הערבית בישראל

הודות לדמוקרטיה הישראלית התפתחה פוליטיקה ערבית המתנהלת באמצעות מספר מפלגות ערביות שאחת מהן היא ערבית-יהודית, אחת לאומית עם מרכיב אסלאמי ואחת לאומית נטו. אלה הן מפלגות אופוזיציה קבועות, שאינן מוזמנות ואינן מוכנות מסיבות אידיאולוגיות להשתתף בקואליציות ממשלתיות. הבוחרים הערבים ש-82% מהם הצביעו בבחירות לכנסת ב-2009 למפלגות אלו לא מקבלים תמורה של ממש עבור הצבעתם – לא שינוי מדיניות, לא השפעה על חלוקת תקציבים ולא תחושת שותפות בשלטון ובמדינה. לכן חלה ירידה עקבית בשיעור ההצבעה של הערבים שהגיעה לשפל של 53% בבחירות האחרונות בהשוואה לשיעור ארצי של 65% ולאומדן של כ-75% מכלל בעלי זכות ההצבעה היהודים החיים דרך קבע בארץ.

תהליך ההידרדרות ביחסי ערבים-יהודים משתקף גם בירידה בלגיטימיות של המערכת הפוליטית בעיני הערבים. בסקרים מייצגים של האוכלוסייה הערבית הבוגרת, שאני עורך מדי שנה, יש שפע ממצאים המעידים על כך. למשל, 63.4% מהערבים ב-2011 הביעו חשש "פגיעה חמורה" בזכויותיהם. שיעור הערבים המאמינים ש"למרות חסרונותיו, המשטר בישראל הוא דמוקרטיה גם לערבים" ירד מ-63.1% ב-2003 ל-55.8% ב-2011 ושיעור התומכים בהחרמת הבחירות לכנסת כאמצעי לגיטימי למאבק עלה מ-32.8% ל-40.3% בהתאמה. אי-אמונם בכנסת עלה מ-58.3% ל-64.6% בשנים אלה. שיעור הערבים שיצביעו בעד "משאל עם על חוקה שמגדירה את ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ומבטיחה זכויות אזרח מלאות לערבים" ירד מ-70.9% ב-2006 ל-57.4% ב-2011.

למרות השחיקה באמונה במערכת הדמוקרטית הישראלית, ממצאים אלה מראים שעדיין יש רוב בקרב האזרחים הערבים שיש להם אמון ומחויבות לתהליך הדמוקרטי. הציבור הערבי מראה גם גישה מציאותית לגבי מעמדו כמיעוט בישראל. בסקר 2011 נמצא כי 57.7% מהערבים משלימים עם ישראל כמדינה בעלת רוב יהודי, 56.6% כמדינה שהשפה השלטת בה היא השפה העברית,

51.1% כמדינה שתרבותה ישראלית-עברית ו-57.9% כמדינה שיום השבת הוא יום המנוחה שלה. 68.3% מהערבים מעדיפים לחיות בישראל מאשר בכל מדינה אחרת בעולם. השלמה זו היא קבלה של המציאות הישראלית המאלצת את הערבים להסתגלות ולהתאמה ואיננה הצדקה של ייעודה הציוני של המדינה. בעוד ש-56.6% כאמור משלימים עם רוב יהודי, 63.5% מהם סבורים שאין זה מוצדק שישראל תמשיך לשמור על רוב יהודי. הפרגמטיות של הציבור הערבי משתקפת גם ברוב של 73.5% מהם ב-2011 שהביעו רצון ש"מפלגות ערביות יצטרפו לקואליציות ממשלתיות", שגם בו מסתמנת ירידה מסוימת (עמד על 80.7% ב-2003). רוב גדול גם תומך בריצה לכנסת ברשימה משותפת של המפלגות הערביות בהנחה שהיא תגדיל את הייצוג ואת ההשפעה של הערבים על השלטון.

המחויבות הערבית לדמוקרטיה הישראלית מתבטאת גם בפעולות של המנהיגות הערבית הנחשבות לפסולות בעיני היהודים. כך, למשל, במסמכי החזון העתידי אנשי אקדמיה ורוח ערבים מבקרים קשות את ישראל כמדינה יהודית לא-דמוקרטית אך אינם מאיימים שהערבים יפנו לאמצעים לא-דמוקרטיים אם דרישותיהם לא ייענו; חזונם גם מתוחם לישראל שבתחום הקו הירוק ולא למדינה אחת מהים עד הירדן. המנהיגות הערבית מנהלת גם קמפיין חריף מאוד נגד שירות אזרחי של צעירים ערבים אך היא עושה זאת בדרכים דמוקרטיות ונמנעת מהסתה נגד המתנדבים ומהחרמתם.

תוצאות אפשריות של פסילת מפלגה ערבית או מועמד ערבי מטעמה

יש יסוד סביר להניח כי פסילה של מועמד ערבי לכנסת ללא הרשעה בבית משפט בעבירה הנוגעת לבטחון הציבור או לבטחון המדינה תביא לאי-השתתפות בבחירות של המפלגה הערבית שבה משובץ מועמד זה במקום ריאלי, ולכן היא שקולה לפסילת המפלגה עצמה. זאת משום שהפסילה לא תתקבל על-ידי המפלגה הזו וגם תידחה על-ידי המפלגות הערביות האחרות ועל-ידי הציבור הערבי הרחב. לפסילה כזו עלולות להיות מספר תוצאות רציניות.

הפגיעה הישירה והמיידייה תהייה בציבור הערבי. זכותו לבחור ולהיבחר תיפגע. המפלגה שתיפסל או לא תשתתף עלולה לקרוא לאוכלוסייה הערבית להחרים את הבחירות ולכך תהייה היענות משמעותית, כך שתואץ מגמת הירידה בשיעור ההצבעה הערבית. קשה לאמוד את הירידה הצפויה אך בכל מקרה ייווצר מצב חדש שבו לראשונה מאז קום המדינה רק מיעוט מקרב בעלי זכות הבחירה הערבים יממשו את זכותם להצביע לכנסת (יש לציין שוב שבבחירות ב-2009 רק 53% הצביעו). לכך יש כבר תקדים מסוים כאשר 82% מהערבים לא הצביעו בבחירות לראשות הממשלה ב-2001. הם נענו לקריאה להימנע מהצבעה לברק שבעיניהם הוא האשם בהרג 13 מפגינים ערבים במהלך אירועי אוקטובר 2000. קריאה להחרמה תגרום הפעם לירידה ניכרת בייצוג הערבים בכנסת.

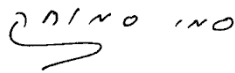
התפתחות זו עלולה לאורך זמן להחיש את ההרעה הנמשכת ביחס הערבים למדינה. בקרב האוכלוסייה הערבית עלולים להתחולל ירידה מסוכנת באמונה בדמוקרטיה, ייאוש מפוליטיקה פרלמנטרית, נסיגה ממנה, התרכזות בפוליטיקה חוץ-פרלמנטרית והחרפת המאבק. בעיני חלק לא-מבוטל מהאליטה ומהציבור הערביים פסילה או אי-השתתפות בבחירות של מפלגה ערבית תיראה כחציית קו אדום מצד המדינה ועלולה לשחרר אותם מעכבות לחציית קווים אדומים

מצידם. תהליך ההשלמה של האזרחים הערבים עם אופייה היהודי של המדינה, אם כי לא עם יעדיה הציוניים, ייעצר. כך עלולים להישבר הדו-קיום העדין, השקט והיציבות היחסית, המאפיינים את יחסי ערבים-יהודים מאז קום המדינה.

ירידה משמעותית בשיעור ההצבעה לכנסת של ערבים תפגע בגוש חוסם מרכז-שמאל שהמפלגות הערביות הן חלק ממנו. הפגיעה תיחשב כמזימה של הימין ולא תתקבל כלגיטימית. השסע הפוליטי החרף בלאו הכי יתחדד עוד יותר. הביקורת בארץ ובחוץ לארץ על הדמוקרטיה הישראלית כמושתתת על עריצות הרוב וכחסרה מערכת בלמים ואיזונים ראויה לשמה תגבר ותכרסם בלגיטימיות של מדינת ישראל. אי-האיזון בין אופייה היהודי לבין אופייה הדמוקרטי של המדינה יחמיר ויגרום לניכור ולמפח נפש בקרב חוגים רחבים בציבור היהודי שהשיח שלהם הוא דמוקרטי, ליברלי, שוויוני והומניסטי במסגרת של מדינה יהודית ודמוקרטית.

ישראל זקוקה לאיחוי השסע העמוק בין האזרחים הערבים והיהודים. אי-השתתפות בבחירות לכנסת של מפלגה ערבית בשל פסילה שלטונית היא נסיגה חמורה מהדמוקרטיה ופגיעה קשה בדו-קיום היהודי-ערבי. העמקת השסע והמשך ההרעה ביחסי ערבים-יהודים גם יתרמו מצידם להתעצמותה של המעגליות הרעה, שבה אנו נתונים. היא תגרום להרחקה נוספת של היהודים מחתירה לקירוב הערבים למדינה, מהשגת שוויון אזרחי, משיתוף הערבים בשלטון, מרצון לשלב מפלגות ערביות בקואליציות ממשלתיות, משמירה על שקט ויציבות ביחסי מיעוט-רוב, משיפור איכותה וחוסנה של הדמוקרטיה ומעיצוב ישראליות משותפת.

לוט : (צירוף נספח) : קיצור תולדות חיים ורשימת פרסומים (באנגלית).

__16.12.2012__

חתימה

תאריך

December 2012

Sammy Smooha Brief Curriculum Vitae and Selected List of Publications

Brief Curriculum Vitae

Telephone: 052-6178228

Electronic mail: ssmooha@univ.haifa.ac.il

Personal website: <http://soc.haifa.ac.il/~s.smooha/>

Degree: Ph.D., Sociology, UCLA, 1973

Professor Emeritus of Sociology, University of Haifa, since October 2011

Professor, University of Haifa, 1990-2011

Research Fellow, Frankel Institute for Advanced Judaic Studies, University of Michigan, 2011-12

Professor in the Sociology Department and Research Fellow in the Schusterman Center for Israel Studies, Brandeis University, fall 2010

Senior Research Fellow, Jennings Randolph Program for International Peace, United States Institute of Peace, Washington, DC, 2009-10

President of the Israeli Sociological Society, 2008-10

Israel Prize for Sociology, 2008

Dean of Faculty of Social Sciences, University of Haifa, 2006-09

Posen Visiting Professor in Judaic Studies and Sociology, University of Michigan, 2004-05

Director of the annual "Index of Arab-Jewish Relations in Israel", since 2003

Visiting Professor, Brown University, 1987-89, 1992, 1994

Chairman of the Department of Sociology and Anthropology, University of Haifa, 1983-86

Visiting Professor, State University of New York at Binghamton, 1980-81

Assistant Professor, University of Washington, Seattle, 1971-73

Selected List of Publications

Selected Books

Index of Arab-Jewish Relations in Israel 2004. Haifa: The Jewish-Arab Center, University of Haifa; Jerusalem: The Citizens' Accord Forum between Jews and Arabs in Israel; Tel Aviv: Friedrich Ebert Stiftung. 2005, English 132 pages, Hebrew 100 pages.

Autonomy for Arabs in Israel? Beit Berl: The Institute for Israeli Arab Studies, 1999, 143 pages. (Hebrew).

Arabs and Jews in Israel. Vol. 2: Change and Continuity in Mutual Intolerance. Boulder and London: Westview Press, 1992, 357+xviii pages.

Arabs and Jews in Israel. Vol. 1: Conflicting and Shared Attitudes in a Divided Society. Boulder and London: Westview Press, 1989, 281+xx pages.

The Orientation and Politicization of the Arab Minority in Israel. Haifa: The Jewish-Arab Center, University of Haifa, 1984, 225 pages.

Israel: Pluralism and Conflict. London: Routledge and Kegan Paul; Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1978, 462+xviii pages.

Sammy Smootha and Priit Jarve (Eds.). *The Fate of Ethnic Democracy in Post-Communist Europe*. Budapest: Open Society Foundation, 2005, 273 pages.

http://lgi.osi.hu/publications_datasheet.php?id=277.

Editor of Nationalism, Multiculturalism and Democracy, *Nations and Nationalism*, Special Issue, Volume 8, Part 4, October 2002, pp. 423-564.

Selected Journal Articles

- "Israeli Society: Like Other Societies or an Exceptional Case? (Israeli Sociological Society Presidential Address in 2009)". *Sociologia Yisraelit* 11, 2 (March 2010): 297-302. (Hebrew).
- "The Israeli Palestinian-Arab Vision of Transforming Israel into a Binational Democracy". *Constellations* 16, 3 (2009): 509-522.
- "The Model of Ethnic Democracy: Response to Danel". *Journal of Israeli History, Politics, Society, Culture* 28, 1 (March 2009): 55-62.
- "Israeli Sociology: Academic and Professional: Gesture to Baruch Kimmerling". *Sociologia Yisraelit* 10, 2 (2009): 440-444. (Hebrew).
- "Comparative Citizenship: A Restrictive Turn in Europe and a Restrictive Regime in Israel: Response to Joppke". *Law & Ethics of Human Rights* 2, 1 (2008): 1-12.
- "Has Indeed the Occupation of the Territories Permeated Inside? The Modest Contribution of Israeli Sociology to the Study of Occupation Issues". *Sociologia Yisraelit* 9, 2 (2008): 255-262. (Hebrew).
- "The Mass Immigrations to Israel: A Comparison of the Failure of the Mizrahi Immigrants of the 1950s with the Success of the Russian Immigrants of the 1990s". *Journal of Israeli History, Politics, Society, Culture* 27, 1 (March 2008): 1-27.
- "Jewish State and Jewish Democracy: A Review Article of Alexander Yakobson and Amnon Rubinstein's Israel and the Family of Nations: Jewish Nation-State and Human Rights". *Mishpat Umimshal* (Law and Government in Israel) 10, 2 (November 2006): 13-24. (Hebrew).
- "Jewish Ethnicity in Israel as a Persistent Real Phenomenon (Review Article)". *Iyunim Bitkumat Israel* 13 (2003): 413-425. (Hebrew).
- "Types of Democracy and Modes of Conflict-Management in Ethnically Divided Societies". *Nations and Nationalism* 8, 4 (October 2002): 423-431.
- "The Model of Ethnic Democracy: Israel as a Jewish and Democratic State". *Nations and Nationalism* 8, 4 (October 2002): 475-503.
- "The Regime of the State of Israel: Civil Democracy, Non-Democracy, or Ethnic Democracy?" *Sociologia Yisraelit* 2, 2 (2000): 565-630. (Hebrew).
- "Transformations of Israeli Society - After Fifty Years". *Alpayim* 17 (1999): 239-261. (Hebrew).
- "The Implications of the Transition to Peace for Israeli Society". *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* Vol. 555 (January 1998): 26-45.
- "Ethnic Democracy: Israel as an Archetype". *Israel Studies* 2, 2 (Fall 1997): 198-241. Appeared also in Hebrew in *Zionism: Contemporary Dispute*, special issue, edited by Pinchas Ginossar and Avi Bareli. (Ben-Gurion Research Center) (1996), pp. 277-311. Reprinted in *The Jewish-Arab Cleavage: A Reader*, edited by Ruth Gavison and Dafna Hecker, Jerusalem, Israel Democracy Institute, 2000, pp. 153-200.
- "Minority Status in an Ethnic Democracy: The Status of the Arab Minority in Israel". *Ethnic and Racial Studies* 13, 3 (July 1990): 389-413.
- "A Typology of Jewish Orientations toward the Arab Minority in Israel". *Asian and African Studies* 23, 2-3 (November 1989): 155-182.

- "The Arab Minority in Israel: Radicalization or Politicization?" *Studies in Contemporary Jewry* 5 (1989): 59-88.
- "Jewish and Arab Ethnocentrism in Israel". *Ethnic and Racial Studies* 10, 1 (January 1987): 1-26. Reprinted in John Hofman (ed.), *Arab-Jewish Relations in Israel*. Bristol, Ind.: Wyndham Hall Press, 1988, pp. 175-216.
- "Three Approaches to the Sociology of Ethnic Relations in Israel". *The Jerusalem Quarterly* 40 (1986): 31-61. Appeared also in *Megamot* 28, 2-3 (March 1984): 169-206. (Hebrew).
- Sammy Smootha and Vered Kraus, "Ethnicity as a Factor in Status Attainment in Israel". *Research in Social Stratification and Mobility* 4 (1985): 151-175. Appeared also in *Megamot*, 29, 3 (February 1986): 284-305 (Hebrew).
- "Minority Responses in a Plural Society: A Typology of Arabs in Israel". *Sociology and Social Research* 67, 4 (July 1983): 436-456.
- Sammy Smootha and Don Peretz, "(The Israeli-Arab Conflict and) the Arabs in Israel". *Journal of Conflict Resolution* 26, 3 (September 1982): 451-484.
- "Existing and Alternative Policy towards the Arabs in Israel". *Ethnic and Racial Studies* 26, 1 (January 1982): 71-98. Also appeared in *Megamot* 26, 1 (September 1980): 7-36. (Hebrew). Reprinted in Ernest Krausz (ed.), *Studies of Israeli Society: Politics and Society in Israel*. Vol. 3. New Brunswick, NJ: Transaction Books, 1985, pp. 334-361.
- Sammy Smootha and Yochanan Peres. "The Dynamics of Ethnic Inequalities: The Case of Israel". *Social Dynamics* 1, 1 (1975): 63-79. Reprinted in Ernest Krausz (ed.), *Studies of Israeli Society: Migration, Ethnicity and Community*. Vol. 1. New Brunswick, NJ: Transaction Book, 1980, pp. 165-181.

Selected Book Chapters

- "Arabs and Jews in a Jewish and Democratic State: Multilateral Repudiation of Public Responsibility?" In *Public Responsibility in Israel*, edited by Raphael Cohen-Almagor, Ori Arbel-Ganz and Asa Kasher. Tel-Aviv: Hakibbutz Hamuchad, 2012, pp. 527-551. (Hebrew).
- "Israeli Sociology's Position in International Sociology and the Challenges It Faces". In *Facing an Unequal World: Challenges for Sociology, Volume 2, Asia*, edited by Michael Burawoy, Mau-kuei Chang and Michelle Fei-yu Hsieh. Proceedings of the 2009 Conference of the Council of National Associations, International Sociological Association. Taipei: Institute of Sociology, Academia Sinica. 2010. Pp. 71-96.
- "Arabs in Israel and the Second Lebanon War". In *Welfare, Health and Education Services in Emergency Time: In the Aftermath of Two Years to the Second Lebanon War*, edited by Faisal Azaiza, Nitza Nahmias and Miri Cohen. Haifa: Pardes Publishing. 2009. Pp. 163-172. (Hebrew).
- "The Arab Vision of Turning Israel within the Green Line into a Binational Democracy". In *Between Vision and Reality: The Vision Papers of the Arabs in Israel, 2006-2007*, edited by Sarah Ozacky-Lazar and Mustafa Kabha. Jerusalem: The Citizens' Accord Forum. 2008. Pp. 126-139. (Hebrew).
- "Is Israel Western?" In *Comparing Modernities: Pluralism versus Homogeneity: Essays in Homage to Shmuel N. Eisenstadt*, edited by Eliezer Ben-Rafael and Yitzhak Sternberg. Leiden and Boston: Brill Academic Publishers. 2005, pp. 413-442. A Hebrew version in: *Israel and Modernity: In Honor of Moshe Lissak*, edited by Uri Cohen, Eliezer Ben-Rafael, Avi Bareli and Ephraim Yaar. Sde Boker: The Ben-Gurion Research Institute for Study of Israel and Zionism. 2006, pp. 49-83. (Hebrew)
- "The Hungarian National Minority in Slovakia". In *The Status of the Arab Minority in the Jewish-Nation-State*, edited by Elie Rekhess and Sarah Ozacky-Lazar. Tel-Aviv:

- Dayan Cetner, Tel-Aviv University; Konrad Adenauer Foundation, Konrad Adenauer Program for Jewish-Arab Cooperation. 2005, pp. 45-49. (Hebrew)
- "The Model of Ethnic Democracy". In *The Fate of Ethnic Democracy in Post-Communist Europe*, edited by Sammy Smooha and Priit Jarve. Budapest: Open Society Foundation, 2005, pp. 5-59.
- "The Non-Emergence of Ethnic Democracy in Post-Communist Europe". In *The Fate of Ethnic Democracy in Post-Communist Europe*, edited by Sammy Smooha and Priit Jarve. Budapest: Open Society Foundation, 2005, pp. 241-257.
- "Arab-Jewish Relations in Israel: A Deeply Divided Society". In *Israeli Identity in Transition*, edited by Anita Shapira. Westport, CT: Praeger, 2004, pp. 31-67.
- "The Implications of the Transition to Peace for Israeli Society". In *In The Name of Security: Sociology of Peace and War in Israel in a Changing Era*, edited by Majid Al-Haj and Uri Ben-Eliezer. Haifa: University of Haifa Press, 2003, pp. 455-488. (Hebrew).
- "Arab-Jewish Relations in Israel as a Jewish and Democratic State". Pp. 231-363 in *Trends in Israeli Society*, edited by Ephraim Yaar and Zeev Shavit. Tel Aviv: The Open University. 2001. (Hebrew).
- "The Tenability of Partition as a Mode of Conflict Regulation: Comparing Ireland with Palestine-Land of Israel". Pp. 309-335 in *Northern Ireland and the Divided World: Post-Agreement Northern Ireland in Comparative Perspective*, edited by John McGarry. Oxford: Oxford University Press. 2001.
- "The Advances and Limits of the Israelization of Israel's Palestinian Citizens," Pp. 9-33 in *Israeli and Palestinian Identities in History and Literature*, Edited by Kamal Abdel-Malek and David C. Jacobson. New York: St. Martin's Press. 1999.
- Sammy Smooha and As'ad Ghanem, "Political Islam among the Arabs in Israel". Pp. 143-173 in *Dealing with Difference: Religion, Ethnicity and Politics: Comparing Cases and Concepts*, edited by Theodor Hanf. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. 1999.
- "The Option of the Status Quo: Israel as an Ethnic Democracy: A Jewish-Democratic State". Pp. 23-77 in *Seven Roads: Theoretical Options for the Status of the Arabs in Israel*, edited by Sarah Ozacky-Lazar, As'ad Ghanem and Ilan Pappé. Givat Haviva: Institute for Peace Research. 1999. (Hebrew).
- "The Israelization of the Collective Identity and Political Orientation of Israel's Palestinian Citizens". Pp. 41-53 in *The Arabs in Israeli Politics: Dilemmas of Identity*, edited by Elie Rekhess. Tel Aviv: Dayan Center, Tel Aviv University, 1998. (Hebrew).
- "The Viability of Ethnic Democracy as a Mode of Conflict-Management: Comparing Israel and Northern Ireland". Pp. 267-312 in *Comparing Jewish Societies*, edited by Todd Endelman,. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press, 1997.
- "Part of the Problem or Part of the Solution: National Security and the Arab Minority in Israel". In Avner Yaniv (ed.), *National Security and Democracy in Israel*. Boulder and London: Lynne Rienner Publishers, 1993, pp. 105-128. Also appeared in Benjamin Neuberger and Ilan Ben-Ami (eds.), *Democracy and National Security in Israel*. Tel Aviv: The Open University of Israel. 1996. Pp. 493-517. (Hebrew).